

Euroopa
Komisjon

Toiduga kokkupuutuvad materjalid

*Tervis ja toit
ohutult*

Toiduga kokkupuutuvad materjalid

Sissejuhatus

Enne tarbimist puutub toit tootmise, töötlemise, säilitamise, valmistamise ja serveerimise käigus kokku mitmete materjalide ja esemetega. Neid materjale ja esemeid nimetatakse **toiduga kokkupuutuvateks materjalideks**. Näiteks kuuluvad nende hulka nõud toidu vedamiseks, masinad toidu töötlemiseks, pakke-materjalid ning köögi- ja lauanõud. Kõik need materjalid peavad olema piisavalt inertsed, et nende koostisained ei kahjustaks tarbijate tervist ega rikuks toidu

kvaliteeti. Toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ohutuse tagamiseks ja kaupade vaba liikumise hõlbustamiseks on Euroopa Liidus (EL) ette nähtud rida õigusnõudeid ja kontrollimeetmeid.

Lisateavet toiduga kokkupuutuvate materjalide kohta leiate Euroopa Komisjoni veebilehelt: http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/foodcontact/index_en.htm. Seal on ka teemaga seotud õigusaktide lingid.

Õigusaktid

ELi õigusaktides on sätestatud siduvad eeskirjad, mida ettevõtjad peavad järgima. Eeskirju on nii üldiseid (mida kohaldatakse kõigile toiduga kokkupuutuvatele materjalidele) kui ka ainult konkreetsete materjalide kohta. Kui mõne materjali kohta ei ole ELi eeskirju vastu võetud, võidakse ELi õigust täiendada riiklike õigusaktidega.

Üldised õigusaktid

Määruses (EÜ) nr 1935/2004 on sätestatud ELi ühtne õigusraamistik, sh toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete ohutuse ja inertuse üldised põhimõtted.

Määruses (EÜ) nr 1935/2004 sätestatud põhimõtete alusel ei tohi materjalid:

- eritada toitu oma koostisosi kogustes, mis võivad ohustada inimeste tervist;
- põhjustada toidu koostises, maitstes või lõhnas vastuvõetamatuid muutusi.
- toiduga kokkupuutuvate materjalide valmistamisel kasutatavate ainete ohutushindamise menetlus, mida viib läbi [Euroopa Toiduohutusamet](#);
- märgistamisnõuded, sh konkreetset kasutusotstarvet näitav märg, nagu „kohvimasin“, „veinipudel“, „supilusikas“ või eristusmärk ;
- nõuetelevastavuse ja jälgitavuse tagamine.

Lisaks sätestatakse õigusraamistikus:

- erieeskirjad aktiivsete ja intelligentsete materjalide kohta (mis ei ole kavatsuslikult inertsed);
- volitused võtta vastu täiendavaid ELi meetmeid konkreetsete materjalide (nt plastide) kohta;

Head tootmistavad

Määrusega (EÜ) nr 2023/2006 nähakse ette eeskirjade järjekindel järgimine toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide valmistamisel järgmiselt:

- ruumide otstarbekohasus ja personali teadlikkus tähtsatest tootmisetappidest;
- dokumenteeritud kvaliteedi tagamise ja kontrollimise süsteemide rakendamine tootmisruumides ning
- tootmiseks sobivate lähtematerjalide valimine, et tagada valmistoodete ohutus ja inertsus.

Häid tootmistavasid kohaldatakse kogu protsessi kõigis etappides, kuid lähtematerjalide tootmist käsitletakse teistes õigusaktides.

ELi õigusaktid konkreetsete materjalide ja ainete kohta

Lisaks üldistele õigusaktidele käsitletakse ELi erimeetmetes eraldi mõningaid toiduga kokkupuutuvaid materjale (nt keraamika, plastid (sh ringlussevõetud plastid), aktiivsed ja intelligentsed materjalid). Samuti on kehtestatud erieeskirju toiduga kokkupuutuvate materjalide tootmisel kasutatavate lähteainete kohta.

Sellistest õigusaktidest on kõige põhjalikum ELi määrus (EL) nr 10/2011 plastmaterjalide ja -esemete kohta. Määruses on sätestatud toiduga kokkupuutuvate plastmaterjalide koostisega seotud eeskirjad, sh Euroopa Liidu loetelu ainetest, mida on lubatud kasutada toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud plastmaterjalide valmistamisel. Igale ainele on määratud kindel number.

Teavitamine

Toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide tootjad peavad tagama piisava teabe oma toodete ohutu kasutamise kohta.

See teave peab olema suunatud tootmisahela järgmisel etapil tegutsevale ettevõtjale, et tagada vaheetappidel saadud toodete nõuetekohane kasutamine, ning tarbijatele, et vajadusel juhendada neid nimetatud esemeid ohutult ja õigesti kasutama.

Määruses nr 10/2011 on sätestatud eeskirjad plastmaterjalide nõuetelevastavuse määramiseks ja ainete spetsifikatsioonid ning samuti piirangud nende ainete kasutamisele. Nendeks on näiteks migratsiooni piirmormid, millega määratakse kindlaks toidu sisse ülekanduvate ainete suurimad lubatavad kogused. Plastist toidu sisse ülekanduvate ainete kogus ei tohi ületada 60 mg toidu kilogrammi kohta.

Tänu püüdlustele loodusvarasid võimalikult tõhusalt kasutada võib tootmises aina sagedamini kohata ringlussevõttu. Seetõttu sätestatakse määruses (EÜ) nr 282/2008 eeskirjad ringlussevõetud plastide kohta, kuna need võivad olla saastunud teadmata ainetega.

Aktiivsed ja intelligentsed materjalid pikendavad pakendatud toidu säilimisaega, säilitades või parandades selle seisukorda,

eritades aineid pakendatud toitu või seda ümbritsevasse keskkonda või absorbeerides neid sealt. Seetõttu ei kohaldata nende määruse (EÜ) nr 1935/2004 üldist inertsusnõuet. Määruse (EÜ) nr 450/2009 erieeskirju kohaldatakse selliste materjalide konkreetsetele otstarvetele, nt:

- ainete (nt vedeliku ja hapniku) absorbeerimine toidu pakendi seest;
- ainete eritamine toitu (nt säilitusained);
- toidu säilivusaaja lõppemise näitamine värvuse muutumist esilekutsuvate ainete säilivusaegast ja temperatuurist oleneva eritamisega .

Kavas on koostada Euroopa Liidu loetelu ainetest, mis on lubatavad aktiivsete ja intelligentsete materjalide valmistamisel.

Tarneahela piires toimub teavitamine suures osas vastavusdeklaratsiooni abil. Jaemüüjate ja tarbijate teavitamiseks kasutatakse peamiselt märgistust.

Jaemüüjad ja tarbijad peavad hoolikalt juhiseid järgima, et vältida toidu saastamist materjalist pärinevate ainetega. Selline saastumine ei pruugi olla märgatav. Nimetatud materjalide kasutamine muul, kui neile ettenähtud otstarbel, võib olla ohtlik.

Riiklikud õigusaktid konkreetsete materjalide kohta

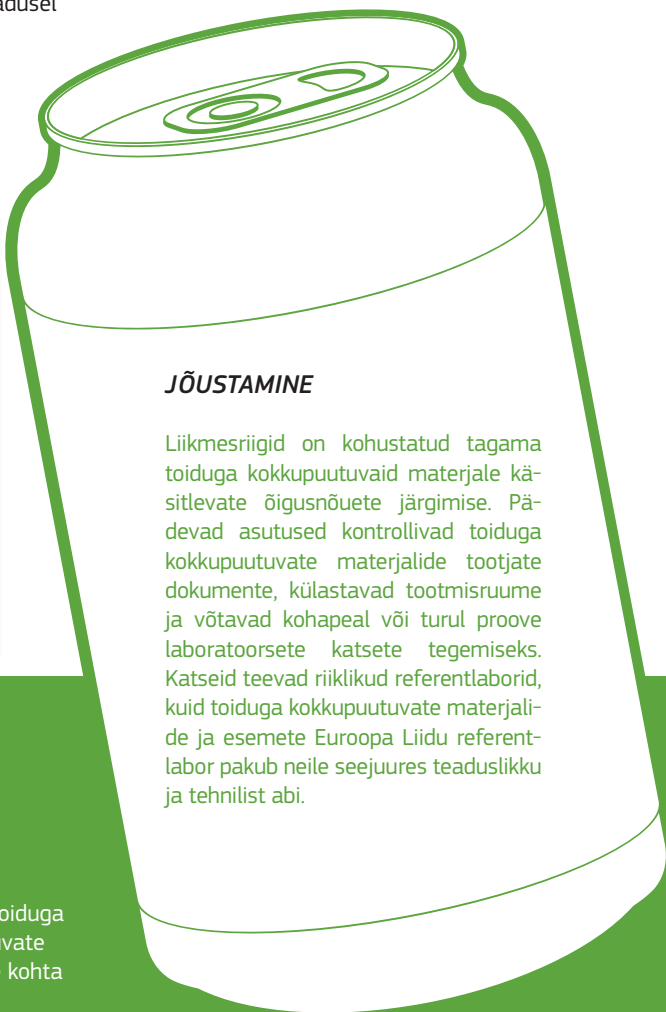
Konkreetsed ELi õigusaktid puudumisel võivad liikmesriigid kehtestada riiklikke nõudeid. Näiteks ei ole sätestatud konkreetseid ELi nõudeid paberi ja papi, metalli, klaasi ja trükkivärvide kohta. Seetõttu on mõnes liikmesriigis nende kohta kohalikud eeskirjad. Euroopa Komisjoni veebilehel on nendest [ülevaatlik kokkuvõte](#).

Ühtlustamine ja edaspidised õigusaktid

Euroopa Komisjon analüüsib praegu toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide tootmise ja turustamise tarneaehelat. Lisaks kogutakse teavet riiklike meetmete kohta, mis käsitlevad eraldi ELi õigusaktidega reguleerimata materjale.

Analüüsi tulemuste alusel hindab Euroopa Komisjon praeguse olukorra tõhusust ja tulemuslikkust, sealhulgas sellega seotud eeliseid, halduskoormust ja kulusid ettevõtjatele. Arvesse võetakse ka võimalikke regulatiivseid vasturääkivusi ning nende materjalide ja esemete ELi turul liikumist takistavaid tõkkeid. Analüüsi põhjal koostatakse aruanne, mille alusel kaalutakse, mis meetmeid tuleks ELis toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide valdkonnas vajadusel rakendada.

JÕUSTAMINE

Liikmesriigid on kohustatud tagama toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitlevate õigusnõuete järgimise. Pädevad asutused kontrollivad toiduga kokkupuutuvate materjalide tootjate dokumente, külastavad tootmisruume ja võtavad kohapeal või turul proove laboratoorsete katsete tegemiseks. Katseid teevad riiklikud referentlaborid, kuid toiduga kokkupuutuvate materjalide ja esemete Euroopa Liidu referentlabor pakub neile seejuures teaduslikku ja tehnilist abi.

Lisateave toiduga kokkupuutuvate materjalide kohta

■ Väljaannete talitus

Luxembourg: Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus, 2015

© Euroopa Liit, 2015
Paljundamine on lubatud tingimusel,
et viidatakse allikale.

Printed in Luxembourg

Print

ISBN 978-92-79-51847-8

doi:10.2875/2373

EW-04-15-665-ET-C

PDF

ISBN 978-92-79-51863-8

doi:10.2875/2844

EW-04-15-665-ET-N